

УДК: 657.2

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ В ОПТОВІЙ ТОРГІВЛІ

кандидат економічних наук, Скрипник М. Є., Шум'як Г. В.

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ, Україна,
Чернівці

В статті досліджуються система рахунків на яких ведеться облік в оптовій торгівлі на підприємстві, запропоновано шляхи підвищення його ефективності. На підставі літературних джерел, праць зарубіжних та вітчизняних вчених, економістів, бухгалтерів, фінансистів розкрито особливості обліку в оптовій торгівлі. У зв'язку з цим доведено необхідність забезпечення релевантною інформацією, на основі якої можна буде приймати управлінські рішення, розширювати ринок збуту і не тільки між суб'єктами регіонального значення, але і на міжнародному рівні, що дасть можливість отримувати більший прибуток від основної діяльності підприємства.

Ключові слова: торгівля, товарні запаси, оптові бази, товарні склади, склади-магазини, руху товарів.

PhD in Economic, Skrypnyk M. E., Shumyak A. V. Features of accounting in wholesale trade / Chernivtsi Institute of Trade and Economic KNUTE, Ukraine, Chernivtsi

The article investigates the system of accounts on which the accounting is kept in the wholesale trade in the enterprise, and suggests ways to increase its efficiency. The peculiarities of accounting in wholesale trade are revealed on the basis of literary sources, works of foreign and domestic scientists, economists, accountants, financiers. In connection with this proved the need to provide relevant information, on the basis of which it will be possible to make managerial decisions, to

expand the market of sales, and not only between subjects of regional importance, but also at the international level.

Key words: trade, commodity stocks, wholesale bases, warehouses, warehouses-stores, goods movement.

Вступ. На сучасному етапі розвитку роль бухгалтерського обліку важко недооцінити в збереженні майна підприємства, а особливо в сфері торгівлі, враховуючи те, що саме торгівля являється однією із найпоширеніших видів статутної діяльності. Можна стверджувати, що товарами є все що може обмінюватися, тобто все що має споживчу вартість. Суб'єкти підприємницької діяльності всіх форм власності можуть здійснювати підприємницьку діяльність, тільки при наявності у них сертифікатів на право здійснення такої діяльності. Така діяльність юридичних та фізичних осіб, спрямована на здійснення операцій купівлі-продажу товарів споживчого призначення з метою отримання прибутку. Саме облік товарів на підприємствах оптової торгівлі надає інформацію, яка в подальшому використовується для прийняття вірних управлінських рішень, а саме для доцільності створення необхідного обсягу товарних запасів, отримання прибутку, забезпечення відповідної кількості товару для реалізації.

Перед оптовими підприємствами постають такі завдання: надання достовірної і повної інформації про стан розрахунків з постачальниками і покупцями, про рух товарів; постачання товарів за більш ефективними цінами; формування різноманітного асортименту, який буде відповідати умовам роздрібного підприємства; забезпечувати підприємства відповідною кількістю товарів; здійснювати маркетингові дослідження для виробників товарів і роздрібних торговельних підприємств; інформаційне обслуговування. Розвиток ринкових відносин сприяє виникненню нових функцій

оптових підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій у яких започатковано розв'язання даної проблеми, свідчить, що велику увагу у своїх роботах багато авторів приділяли дослідженню бухгалтерського обліку товарів в оптовій торгівлі, а саме такі автори: О. Ю. Агофоненко, Ю. А. Верига, В. О. Іваненко, Л. В. Івченко, О. Г. Дроздова, І. Б. Дутчак, Б. М. Занько, О. А. Зоріна, А. А. Мазаракі, В. С. Марцин, Н. І. Трішкіна, О. В. Фоміна, Н. В. Фоменко та інші.

З огляду на це **метою статті** є дослідження рахунків на яких ведеться облік оптової торгівлі на підприємстві, запропонувати шляхи покращення, на підставі літературних джерел, праць зарубіжних та вітчизняних вчених, економістів, бухгалтерів, фінансистів розкрити особливості обліку в оптовій торгівлі.

Виклад основного матеріалу. Торгівля – це одна з найдавніших форм економічної діяльності. Оптова торгівля – це торгівельна діяльність із придбання і реалізації товарів великими партіями підприємствам роздрібною торгівлі, іншим суб'єктам підприємницької діяльності [5, с. 169]. Підприємства оптової торгівлі, посідають місце між виробництвом та роздрібною торгівлею. Їхня мета полягає перш за все забезпечувати товари від виробника до споживача. Основним завданням оптових підприємств є: забезпечення відвантаженого покупцям товару оптимальними партіями, які в подальшому сприятимуть: зниженню витрат на перевезення та обіг; своєчасному постачанню необхідними видами та кількостями товарів.

Найбільша увага у роботах вітчизняних дослідників приділяється питанню відображення в обліку операцій реалізації товарів у оптовій торгівлі. Більшість авторів схильні до того, що потрібно розширити аналітичні рахунки, які в подальшому будуть сприяти розширенню інформаційної бази. У своїх роботах О. Ю. Агафенко, Г. М. Дуракова

наводять аналітичні рахунки для обліку доходів та витрат пов'язаних з продажем товарів у оптовій торгівлі [1, с.10-14].

На сьогоднішній день повинні використовуватися комп'ютерні програми для обліку товарних операцій в діяльності підприємства. Таке використання сприятиме насамперед підвищенню ефективності їх роботи. В багатьох роботах видатних авторів можна прослідити тенденцію автоматизованого обліку товарів на підприємствах за допомогою таких поширених програм: «1С: Підприємство», «Парус-Бухгалтерія». За словами В. В. Муравського слід використовувати технологію частотної ідентифікації, яка дасть можливість повністю автоматизувати здійснення обліку товарних запасів [2, с.1-3]. Але у той же час у своїх роботах автор не чітко висвітлює порядок впровадження такої технології у діяльність підприємства.

Порівняно із іншими видами обліку, бухгалтерський облік виділяється своїми особливостями. Основними особливостями обліку в торгівлі є:

- на відмінну від виробництва, в торгівлі нічого не виробляють, надана послуга не має кількісних характеристик;
- у торгівлі відсутній процес визначення виробничої фінансової собівартості результату, а отже, прямих і непрямих (накладних) витрат, обліку готової продукції та інших облікових робіт, характерних для виробництва;
- з огляду на велику номенклатуру товарів бухгалтерський облік роздрібного товарообороту здійснюють лише у вартісному вираженні за цінами продажу. Кількісно-вартісний облік ведуть за товарами, що потребують особливого контролю;
- в оптовій торгівлі здійснюють груповий облік товарів на підставі розрахункового методу згідно з бухгалтерськими документами та оперативними даними;

- у роздрібній торгівлі окремо облікують різницю між купівельною і продажною вартістю придбаних товарів для обчислення доходу і результатів діяльності;
- витрати торгівельних підприємств становлять витрати обігу, що не включають до вартості товарів, належать до витрат звітного періоду, обліковуються на відповідних статтях адміністративних витрат, витрат на збут і фінансових витрат, а також списують на фінансовий результат звітного періоду.
- завдяки плану рахунків можна визначити прибуток чи збиток, облік товарів та їх реалізація, облік фінансових результатів. [4, с.24]

Державне регулювання бухгалтерського обліку та звітності в Україні здійснюється з метою встановлення єдиних правил ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності, яка є обов'язковою для всіх юридичних осіб незалежно від організаційно-правових форм та форм власності. Це повинно стати захистом інтересів усіх користувачів звітності, оскільки в уніфікованій системі розібратися легше, ніж у множині різних систем. Держава залишає за собою право і зобов'язання вдосконалювати бухгалтерський облік й звітність в Україні [3].

До найважливіших завдань бухгалтерського обліку належить безпосереднє спостереження за всіма господарськими операціями що здійснюється на підприємстві. Відповідно щоб забезпечити це спостереження кожна господарську операцію оформляють відповідними документами. Для документального руху товарів на підприємстві оптової торгівлі використовують наступні первинні документи: 1) при придбанні товарів на умовах розрахунку та обміну: накладна, товаротransпортна накладна, довіреність, доручення, рахунок фактура, податкова накладна, сертифікат якості; 2) безкоштовне отримання: накладна, товаротransпортна накладна,

сертифікат якості; 3) надходження товарів як внесок до статутного капіталу: заява особи яка вносить ці товари, накладна, податкова накладна, сертифікат якості; 4) оприбуткування лишків: акт інвентаризації.

На сьогоднішній день оптова торгівля набуває широкого застосування, а саме завдяки таким тенденціям економіки: відкриваються та розвиваються великі підприємства, які в основному віддаленні від користувачів готової продукції; збільшення обсягу виробництва про запас; необхідність збільшення товарів для кінцевих споживачів за кількістю, різновидами. Коли отримують перш за все перевіряють якість, кількість відповідно до супровідних документів, а також відповідно до договору.

Товари, які поступили на оптові склади, підтверджуються:

1. Товарно-транспортною накладною, у разі виявлення недостачі складається акт. Якщо це товари які надійшли від залізниці, тоді складається комерційний акт, або приймальний акт який є підставою для приєднання претензій постачальнику у випадку невідповідності.

2. Якщо товари на підприємство попадають без супровідних документів, тоді оформляється Акт приймання товарів без зазначеного рахунка постачальника.

3. Податкова накладна – документ, в якому вказуються реквізити, ставка та сума ПДВ, ціна на товар, загальна сума, що належить до оплати. Податкова накладна складається у двох примірниках, один з яких залишається у продавця, інший відповідно у покупця. У випадку якщо податкова накладна виписується у паперовому вигляді, тоді оригінал залишається у покупця, а копія у продавця.

Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» товари відносяться до запасів і є оборотними активами підприємства. Для того щоб придбаний товар було визнано активом, повинні бути дотримані такі вимоги: по-перше,

використання таких товарів у майбутньому має принести певні економічні вигоди; по-друге, вартість товарів має бути достовірно визначена. Іншими словами, товар є активом, якщо є ймовірність того, що він буде в майбутньому реалізований.

Формування первісної вартості залежить від того, яким чином товари надійшли на підприємство торгівлі. Але найчастіше формою розрахунків за товари на підприємствах оптової торгівлі є оплата грошовими коштами. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» поняття собівартості придбаного товару може бути застосоване щодо товарів, придбаних за грошові кошти, і являє собою їх первісну вартість.

На підприємствах які займаються оптовою діяльністю облік ведеться на рахунку 28 «Товари». Рахунок 28 «Товари» призначений для обліку товарів, матеріалів які в подальшому призначенні для продажу. За дебетом цього рахунку відображається збільшення вартості придбаних товарів, за кредитом – зменшення вартості реалізованих товарів. За дебетом субрахунків 281-284 відображається збільшення товарів та їх вартості, а за кредитом - зменшення.

Якщо відбувається списання товарів в результаті вибуття, то використовується один із методів: метод оцінки за ідентифікованою собівартістю, оцінка за середньозваженою вартістю. Метод ФІФО, ціна продажу.

Товари які надійшли на підприємство але не відповідають стандартам, технічним умовам, відображаються на позабалансовому рахунку 023 «Матеріальні цінності на відповідному зберіганні», і опубліковуються за ціною яка вказана у документах постачальника або за справедливою вартістю, до моменту узгодження ціни із постачальником. У випадку нестачі або товару невідповідної якості, пошкодження товару при прийнятті відображається на субрахунку 947

«Нестачі і втрати від псування цінностей».

Рахунок 70 «Доходи від реалізації» призначений для узагальнення інформації, а саме субрахунок 702 «Дохід від реалізації товарів». По кредиту цього субрахунку відображається збільшення доходу від реалізації разом із сумою непрямих податків, зборів, обов'язкових платежів, які включені в ціну продажу, по дебету - належна сума непрямих податків, зборів, обов'язкових платежів, суми, отримувані підприємством на користь комітента, принципала, щорічне або щомісячне віднесення суми чистого доходу на рахунок 79 «Фінансові результати» субрахунок 791 «Результат основної діяльності».

Для обліку витрат операційної діяльності підприємства торгівлі використовують наступні рахунки: 92 «Адміністративні витрати»; 93 «Витрати на збут»; 94 «Інші витрати операційної діяльності». Для узагальнення інформації про собівартість реалізованих товарів передбачений рахунок 90 «Собівартість реалізації» субрахунок 902 «Собівартість реалізованих товарів».

Висновки. Отже, на підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що на сьогоднішній день велика увага приділяється питанню обліку в оптовій торгівлі, як і в теорії так і на практиці. Для покращення обліку необхідно щоб кожне оптове підприємство у своїй діяльності використовувало відповідні програми, завдяки яким можна буде максимально автоматизувати процес обліку товарів. Також не менш важливим є: забезпечення інформацією, на основі якої можна буде приймати управлінські рішення, розширювати споживчий ринок і не тільки між суб'єктами регіонального значення, але і на рівні світового ринку, яке дасть можливість отримувати більший прибуток від основної діяльності підприємства.

Література:

1. Агафоненко О. Ю. Вдосконалення обліку операцій з продажу товарів / О. Ю. Агафоненко, Г. М. Дуракова // Збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук. Проблеми інноваційного розвитку економіки України. - С. 10-14
2. Муравський В. В. Організація обліку товарних запасів з використанням автоматизованих інформаційних технологій / В. В. Муравський // Економічний аналіз - 2010.
3. Скрипник Н. В. Сутність стратегічної управлінської звітності та підходи щодо її формування / Н. В. Скрипник, М. Є. Скрипник // Міжнародний науковий журнал «Науковий огляд»: ЦМНС «ТК Меганом». – Київ, 2015. – № 5 (15). – С. 19–26.
4. Свідерський Є. І. Бухгалтерський облік у галузях економіки: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2004. — 233 с.
5. Скрипник М. Є. Організація стратегічного обліку в умовах інноваційної діяльності / М. Є. Скрипник // Економіка та суспільство: електронне наукове фахове видання – м. Мукачєво: Випуск 3, 2016. – С. 542-548.

References:

1. Aghafonenko O. Ju. Vdoskonalennja obliku operacij z prodazhu tovariv / O. Ju. Aghafonenko, Gh. M. Durakova // Zbirnyk naukovykh pracj z aktualnykh problem ekonomichnykh nauk. Problemy innovacijnogho rozvytku ekonomiky Ukrajinjy. - S. 10-14
2. Muravs'kyj V. V. Orghanizacija obliku tovarnykh zapasiv z vykorystannjam avtomatyzovanykh informacijnykh tekhnologhij / V. V. Muravs'kyj // Ekonomichnyj analiz - 2010.
3. Skrypnyk N. V. Sutnistj strateghichnoji upravlins'koji zvitnosti ta pidkhody shhodo jiji formuvannja / N. V. Skrypnyk, M. Je. Skrypnyk // Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal «Naukovyj oghljad»: CMNS «TK

Meganom». – Kyjiv, 2015. – № 5 (15). – S. 19–26.

4. Svidersjkyj Je. I. *Bukhghaltersjkyj oblik u ghaluzjakh ekonomiky: Navch. posibnyk*. — K.: KNEU, 2004. — 233 s.

5. Skrypnyk M. Je. *Orghanizacija strateghichnogho obliku v umovakh innovacijnoji dijalnosti* / M. Je. Skrypnyk // *Ekonomika ta suspiljstvo: elektronne naukove fakhove vydannja* – m. Mukachevo: Vypusk 3, 2016. – S. 542-548.